

БОЖИЋЕ ПРИЧЕ ЧАРЛСА ДИКЕНСА

Постоји енглеска народна изрека: Кад се народ проневашали, време је да дође нов учитељ вере у Бога. Наша народна истога смисла модернија је, ширег је смисла, и јача експресијом: Искварио се народ, земља хоће да мијени господара. Из дубине је мислио ко је казао да земља, планета која је човечанство завезала кад неваљаство уреузе мах. И тачно је завезити у нека времена за другим господарем које било врсте, за господарем који ће помоћи у области политике, друштвеног реда или морала и вере. У Старом завету човек се научи величанственог вапијаца пророка да је неваљаство преплавило земље и градове да има наде да ће доћи господар и већ са новим начелима ~~законом~~ у честитости ~~и~~ етичког лепоти, што се у она доба звало вером или истинама Господњим. Пророци су објављивали Месију; Јован у пустацији знао је свет да се покаје, јер иде онај који не тражи покајање и светост живота. ^{Исаја} Нови завет је затим донео Исуса Христа. Родио се у земљи која је највише уздисала и пракала да се мијени господар. ^(са родицама) у Палестини, нови учитељ света и господар савести песник великих задатака у животу, Исус, потом Исус, Христос, спаситељ.

Уочије Исусово, Божић, момент је празник је који вежи на небу и на земљи, који кроз мало невино детенце најбоље приближава земљу и небо, људе и високе регионе идеја и идеала. Можемо о Божићу размишљати у вези с небом и анђелима, и можемо Божић пратити где год има људи у друштвеној механи, у шуми са љумунацијама. Има Божић у знаку земаљске трагедије, рођење Исусово у штади и у јаслима, јер му је мајка морала сехати испред крајника јерусалимског који је малу децу до две године дана струти убијао. Има Божић у знаку доласка на земљу Бога, над чијом ореолом окруженом главом певају краљеви и пастири: слава Оцу на висини и на земљи мир. Има, наземљи, празник богаташког Божића који се дочекује са обилном кухињом и подрумом са радостима обдарених. Има Божић сиромашана који код нас строго посте за правник и део своје вечере на Видији дан износе на друм курјаку. А између неба и

земаље, у царству идеја и манти, има Христос који је био на земаљи и који никада не спеше доћи на земаљу; и има Христос који није никада био на земаљи, нити ће никад бити доћи међу људе. Има људи чија манта остаје при Исусу детету. Јаковски је компоноваше дивну легенду: Када је Христос дете био. Има људи чија манта тражи Христа мученика, и Бога спаситеља који ће ~~заштити~~ смрт уништити. Има људи који, наравно, подскују чаре Божијег празноваша, ~~изнад~~ али пре и после Божића тврде да је хришћанство вера изведена из древних вера ~~длаког~~ истока, попуштене мислима Платонових следбеника, ~~дакле~~ дело кохективно, ~~да је~~ поетска фигура.

Имаглаедиште да је Христос човек, генерал млад Јеврејин, пламени песник у области религије, који је основао веру изузетно високог морала. "Ко може оно што Христос тражи?" — пита се у врсти верског очајања, дански филозоф Киркегор. Сви знајмо, и из катихизиса и из својих немоћи да будемо први хришћани, знајмо шта је Христос тражио, али знајмо и то да никада, о Божију људи мистично приме нешто од духа хришћанства, и могу много што други пут не могу. Величественог човека Христоса људи су прогласили за Бога. Има затим друго гледиште: Христос није живео, он је само једна религиозна претстава ~~изнад~~ изникавајућу људима у једно религиозно доба кад се осетила потреба велике конверзије, преласкују једну високу веру. Баш као што се у друго једно религиозно доба ишло у кратаке ратове за ослобођење гроба Христова од нехришћана или доба кад је зарка потреба за религиозним погружењем и величанием Бога донела огромне високе и простране готске катедrale. За гледиште да је Христос само једна сјајна религиозна претстава, стоји занимљива историјска чињеница. Јеврејин савије, потом свети Павле, изложио је хришћанску доктрину метафизички, без конкретног Христа. Тек око пола века касније, у другом веку, јављају се евангелисти, и издају хришћанством у причама параболама у којима Христос живи и хода по земаљи. Није није овде место да се помињу велике контроверзије око тога да ли је Христос Бог или није, и ако јесте Бог, да ли онакав какав је Бог створитељ света, дакле сам собом и одвек постојео или је, како је енглески песник Милтон у изгубљеном Рају извео створење, кreatура, али са божанским задатком да спасе свет. Бог као Бог Отац или Бог створен од Оца, од Оца исходијашчи, како

Небеск. земаља 3

се у нашим књигама каже, Христос је проживео на земљи живот са следеће три илјаде: сиромаштво, дубав /каритас/, жртва.

Поједине моменте тог живота прославља хришћанска црква о Христовим празницима: ~~Христос~~ Вогођавање, Ускрс, Преображење, Крстовдан, тих озбиљан јесењи празник када човек размишља о симболу креста, када се сећа религиозних и народних учења да сваки човек носи свој крст, и да је боље да га стражар носи него да га забације, јер ако један забави тамо недалеко чешка други, *et forsitan gravior,* и можда тежи, како је писао средњевековни капуцин *(Пона из Томиса.)* вер. Сви Христови празници су крупног значења, величествени, свети. Један само чини изузетак, чије толико свет и црквени, колико је човечан и домани. То је ~~Вожић~~, празник који није једна тврдадогма, него је људска радост највишаду начи-на.

Изреците реч Вожић и одмах се сви наслеђе, сви разумеју, сак тога дана имају свој начин да приђу Христу, неко кроз мистику, неко написано заједно са свом хришћанском децом, ~~и~~ витлејем мало сеоце, пуно избеглица-родитеља са мајуном децом, или са онима који тек што се нису родили. Немају људи где да спавају, где да склоне. Спавали су по пећинама по рузвенимама, по животињским стајама. Иако Исус родио се у спаљеној нагорекој и напуштеној штали под прошупљеним кровом, *у пруги бок* прозора и врата. У шта ће га повести мајка, како ће га понеговати? Почекли су људи да доносе што треба. Прави пут божићне примијесорђе. По спаси у јаслицама прострли су људи пеленке, поискили једно ~~ћебе~~ сеоце, мајци донели простиру столичицу и углавник. Поређали међу поклонима један хлеб и доста смокава, један бокалић и нож. Млад пастир је принео уља да се сећа ~~и~~ зајди жижан. Који људи су то били? И ако и до данашњег дана мали људи, сиромашни људи који одмах знају шта је и у чему је незова, и који знају велику уметност да донесу сам оно што треба. А како се нову грејало детенце? Грејали су га крева, магарац и саца. А шта је оно у углу штале склошено као непотребно? То су донели краљеви који су докли на пастирима и ~~и~~ ~~и~~ тамјан и измирну и злато. Краљеви и над су најбољи ретко погоде шта сиромашном народу треба. Марија послује, а људи и жене долазе, допазе. Иако људи су радознани,

свака новост њима је део живота. Где, Марија направила од стаје кућу, и људи доносе даље; тањираћ с медом, ~~изразити~~ прости играчку задете, мало вуне, још сламе. Мишени се ~~оклесили~~ није то више стаја, то је људски стан. Марија нобу дуго седи се сна, стишће руке, сузне јој очи због ~~доброте~~ и милости људи. Осушавајује: ~~жаром~~ сеоска тишина у пољу, у њеној кућици мир. Дете спава, Марији се понекад учини да снева нешто лепо и запечаће се. Крава на то дигне главу, подано се обрне на други бок, погледа у мајку па у дете, захумри, ~~изговара~~ Магарац примакне вушку Исусу, а Марија их обоје загри. Од Витлејема почиње велика поезија у односу људи и животиње, поезија о тајни два царства у природи.

Поезија Витлејема се основа, свуде где се у хришћанском свету празнује Вожд. Ако не узек деца и њихови родитељи, литература чува витлејемски стил, сиромашна или топла кућа, неки скрипети споразум између људи и људи и животиља, смешнији зумови, каандила седељке са причама, мало дремежи од спренаја првеник и зиме, и много, ^и ~~и~~ ^{много} тишине. У тај стил спада и нешто древно старинско, ^и ~~и~~ ^и са струјинским чде хоста сујеверја и свакојаких чукајуних обичаја, некада дирњаких некада смешних некада фантастичних као дубок сан. Извесете ову вечеру за курјака на друму или негде на улици. Тај курјак, то је некадашње божанство древних словенских народова. Али међу тим незнабошћима је наш предак, рођени нам род по крви, ^и ~~и~~ ^и њакве везе има он с Вождом и са Христом? Никакве, али има везе са мистичким расположењем о Вожду у међу са ^{никада по првачине дечјег праха, а в Божију га првачине} свима старима света. ^и ~~и~~ Спустите вечеру, дигнете главу и погледате у звезде или у тихо падаје снега и продирете ^и ~~и~~ ^и тајанствену Вадљевску ноћ далеко у време и простор, ^и ~~и~~ ^и тражите некај крепко и живо ^и ~~и~~ свога претка из времена кад је он износио вечеру курјаку. Стојимо напољу сами, забуђени смо, имамо међу пошљемо мисао или честицу бића свог и до ^и ~~и~~ ^и Јерусалима у којој није било снега, и у древну прошлост претка од чијег праха има нешто у нама ^и ~~и~~ и во свој земљи где се тога дама слично осећа. ^и ~~и~~ ^и И онда броје близите у топлу и свеобиду. Можемо сушима гледати око себе и вутите, чир, ^и ~~и~~ притискију венови

Можда сад пролази друмом неки љашни род наш. Не. О Ћозију сви су друмови ш-

празни, сми људи и животиље су код куће у кући, мисле једно о другом и живот као да изнове почиве.

Војници са снегом и ветром, са топлим кућама^у са збринутом храном се посетеши, са свечаним звонима, са вером и сујевером са најрочито негованим дечјим радостима — светкује се ~~највеће~~^{чарбеног} на северу, ~~и највеће~~^{треће} на ~~и највеће~~^{Чарбеног} на културном Северу, у Енглеској, у Скандинавији и некада раније у Русији, затим још у целој централној Европи где је такође хладно у децембру и камин или топла пећ је облаженство. Сви вертици у тим крајевима вертици су ~~и~~ ^и Палестине, него ~~их~~ ^{вертице} крајева: снегом расути и јелозим границима скренети. Од када у којој људи живе занади машта, уметничко стварање, религија, такозвана срећа. Најлепше божићне приче даје је Север. Достојевски има потресног ~~мачка~~^{мачика} у Христу на Јоханесен има дубоке божићне даре, а Семеј Лагерлеф има збирку божићних прича, а Дикенс има и две три збирке божићних прича. Код Семеја Лагерлефа нису само куће и огњишта замађивани у божићној чекињи, него се по величим шумама древе и животиље занесу у стаке сна и чудотворности. Чарлс Дикенс пише божићне приче у Лондону, у срцу Енглеске, у свом граду који је осећао као да једно срце имају.

Чарлс Дикенс је фигура XIX века /1812-1870/, ~~и~~ ^и један огроман човек, сијан човечан писац. Жив, радознао петео је по Лондону тамо где је град најгушнији људска и стварања, где писац мора доћи да истргне из гужве оно што би иначе остало занада непознато и безимено. Једаред је то ~~драматично~~ ^{филмски} све же пешиво за чују у пет сата поподне, које игра велику улогу у лондонским породицама и у уличном саобраћају, ~~трупцији~~ ^{трупцији} је то Часнаврата на кућама се отварају, ~~са~~ ^и дечком који носи пешиво завири у кућу и Дикенс одмах види оно што је на коме чудновато, накрило смешно, и види штаје у кућама импровизовано и ~~и~~ ^и одаје чега нема, и шта људи у неволи чине. Где год има што накријето, разбијено; где год има гримаса или смешно охело; где год има заборављен предмет који треба да се нађе на сасвим другом месту, ту треба застати, то је знак да се иза тога прије комедија или трагедија, или све што треба да један сам, ~~и~~ ^и тај сам га и читалац почне добро сневати разиђе се у маглу, и ништа не чини, тек тада почне заправо да ~~учествује~~ ^{учествује} у оном што се дотле забивало. Дикенс је имао огромну машту, али он је имао нешто још боље, имао дар предосећања.

Манта гради вероватну функцију; предсказивање поставља реалност. Нојут? Виу које нема ни на улици ни у обичном животу, али је има у генију човека који може све оно што му се сугерира великом снагом или с великим убеђеностју. Дикенс на све стране сугерира ужас-невесит, али нема више кашева ни очајних случајева, па је се раствају у бесмислу или у беспомоћности. Има случај оне старе веренице која је остављена од младожење на сам дан венчања и која је од тога, склизнула у неку језивост: оставила да стоји постављен свадбени сто са колачима који су потрупани, са рубљем које се у прах распада. Али кад оченујете нечовечност, апсурд који води у лудницу или у рашчовечење, Дикенс спусти завесу на ~~такој~~ смисла и странице романа, али се нађете у сплету нових предсказивања могућности, које се још ~~нише~~ час не би могле предвидети, али које су потпуно реалне садашњима која могу да остане колаче да трупе ~~на~~ постављеном стоту, да је сваки моравије у великом Лондону где је сваки човек колико бешимен, толико поучан свет за себе.

Дикенс релативно ретко има роман или причу са једним главним лијепицем, као, скажући рецимо, роман Давид Коберфилд. Дикенсовим бројним предсказивањима треба сплет породичних живота, који су сваки за себе нешто нарочито и своје али који се ипак укрштају и знатно утичу на судбине једних другима. Плетово појродаца или суседа Дикенс види на начин уличних гужви у Лондону. Ојједареј, неко са залеђеним наочарима, или са оперисаним носом, као чупоглавац из кутије, издавоји се и учини нешто. Некто што је Дикенс предсветио, ~~али~~ што је у оном човеку однос ~~односно~~ из оног човека искључиво сасвим логично према његовој природи или према оковностима, крај које промежи, што ће се поске у другој глави књиге можде и објаснити. Испод овај је јејзгро, и око тога се ~~као~~ у пресиленом раствору соли, почињу начинавати догађаји, одлуне, ~~и~~ нова лица, смех, судбинске реалности.

Вожња приче Дикенсове, то није толико Вожњи колико је Енглеска им Вожњи и око Нове године, Енглеска са својом стапном потребом да то не у нешто традиционално старијанско чудно али под ~~неким~~ ^{садом сабљама} оковностима, Енглеска која са сударом било у овој Култи и сабљама, па у перлаја ^{из} дрвећа и да здрави ^{из} сасвим могућим и једаред сопствене има чудно вратчење у далека времена пре и ^{наглавите} и пре ~~све~~ догађаја. Енглеско причање и литература, то је ~~још~~ чака религијски проблем морал ход истине уравнотежавање тешких сукоба, али то, ~~и~~ би се

4000m

乙卯年秋

тријадно казало у свима сосновима, потонуло у темку трагику, у доста хладну
"сцену из живота" у ~~највећу~~ дидактичну причу, у фину иронију у сатиру у ~~самој~~
комедију, чак у јегачење ради јегачења, ~~које~~ је у сваком случају не-
што-што и описано сцену ~~финесму~~ не и ~~који~~ ~~који~~ нико се ~~једна~~ од оних
трагедија или комедија догада на Божић по срећама и несрећама људи попут
нешто тако ~~удобносно~~ као у бајкама где ~~се~~ се тешке ствари обрушују на ~~а~~
~~јуде~~ или људи ~~се~~ поднесу ~~разијашен~~ лепота и племените ~~српства~~. Главни ре-
еквизит за дикенсову ~~божићну~~ причу није вартер и поклони, свечан в-
ручак са курком и пудингом у којем гори рум — премда има, наравно, и тога — не-
го је главни реквизит ноћ и сан. Ноћ су ствари надмоћније над човеком и над
~~спава~~ ако запркају око љегк тајanstva снове, стварни живот човеков
доће под утицај чуда којих је пуна свака ноћ, ~~засната~~ а камо ли ноћ уочи Божића,
и још више ноћ уочи Нове године када се киладу два раздобља и ~~у~~ човек
старе године стоји као пред судом а човек ~~нове~~ године као пред новим животом.
Свака ~~божићна~~ прича ~~има~~ је чиста поезија оно што је ~~Божић~~ исказло
— у својој вирској песми која се зове ~~Међу~~ јевом и мед сном. Када се десавши
прича ЦВРЧАК НА ОГЊЕНТУ, ви не знате да ли је ~~Димитрије~~ синео или причао, не зн-
тије то знао ни ~~јесам~~ сам. Оно што је сан, што је стање духа у слепој девојци која
не види ни срећу ни несрећу — то је реалност. Оно што је конкретно у при-
чи то је бајка, то ~~има~~ је чар вечери и ноћи уочи неких празника који
су светост изгубили али поезију добили. Јо је зар зборник ~~Божић~~ и ~~макар~~ сваких дана,

Zадно што обједињава Дикенсове божићне приче то је да један чист морални дах, већ једна мирна срећа од своје куће и блаженство које буди могући дати човеку са усамљеном, понајном, ојађеном, униженом. Један сиротијски или топао ручник оноге који то нема и не може имати и не често већ то је ~~заслужен~~ ^{изјашњено} што ни религија није предвидеала, то је заједно и дело милости телесне и дело милости духовне. Како је Дикенс тај велики, синко човек човек умео човека обрадовати! како је умео човека спасити! Ујада све друге, обједињава Дикенсове божићне приче једно и паганско и хришћанско обожавање ватре, почевши од времена Јара у камину па до нејаког пламена слеће на којем,

се грејао сироти писар љиције Скрупа у причи БОХИЋА ПЕСМЫ. Кућа куће и огњишта, то је Енглеска и данас, а нарочито у Дикенсовој доса, кад друштвени живот ван куће није био тако развијен. My home is my castle — мија кућа је мој двор и моја тврђава. Куће, пре свега, приблизите испред свог времена које у Енглеској доста издашно, и може да буде врло зло. Везано да је немогуће избројити колико је пута дикенс у причама и романима исписао речи: Ветрина, хладно, мокар снег, магла. То на друму и у постиљонским колима, то по улицама дондане то у окелу и коши човека који доноси спља. Затим, кућа је у Енглеској (а гомба један од члоба живота.) који гарантије самоће, Самоће преко потребна за башак рад ма које врсте, самоћа је дивно чаробна за духовно одмараше и за мантане. Енглез зна рафинирано самовати; он има тешку христову врата и не малој кућици и увек се закауцава. Упркос своме добром васпитању, он више пута избаци на вратима своје своје собе ову страну табанице на којој стоји out, то јест, изашао, и кад није изашао. Тако то не замера; право на заштиту самоће на мирни чај из крај камина признаша је сва Енглеска сваком човеку. Зданијаво је на оном месту учинити једно мало поређење између француза и Енглеза. Има и француз изреку petite bo maison, et plus ouverte la clôture. Енглез се узача у кућу као шада или корњача под дуску. Он танореја изашао из света или тоне у један посебан свог свет у који само Бог може вирити. Француз, чврстом оградом осигурава и своје добро и своју самоћу, али вири кроз ширке ограде, не води ни кад јесам да се потпуно лиши позоришта у животу. Добро затворена кућа француза, то је своја ложа у поворишту. Закаучана кућа за Енглеза, то је свој морал, своја атмосфера. Он кад Енглез ту чита чиње, размишља, сабира издајке, или баге у књижовачији, пушчи и жмири у ватру, то је његова велика слобода у закаучаној кући. И сиромашнији тобиј Трчкало, улични разносач писама и пакета, и он има неку једну фотају, а ватру поготово има.

Кад доле Божић, домаћа интимност у Енглеској кући још се појаснира. Још једним грудобраном више одеће ћуди од тривидности и бруталности својих офиса, канцеларија или контоара и Чези, од улице и заштићих

превозних средстава у величим градовима. Сву кућу иските Енглези о Вожију грађицама светлама зелене биљке са крупним јасно првеним обобама, и ту, између свежег зеленила и добре ватре насеђује се енглеска породица до маке воле. Енглез дикенсовог времена поносно се и хвалио се интимном срећом и миром. А Вожију сугуруја бар два хана куће и мира, и разних удобности у којима Енглез уме-
 тано бескрајно уживасти.
 (и где уде изобличио приступ.)
 Поред Христа, учествују тада ~~и сви свети~~ и чешћа домаћа божанства. Црчак им огњиште значио је за дикенса ~~коњаче~~ божанство. Причом им својим под тим именом, дикенс ~~и~~ је подигао храм, званичан, пун лубави целога света. ~~и~~ Та истинична осећаша, замислио је знати, дикенс велиује пре свега за домове и породице малога света и сиромашних људи. Они са богате стране до-
 живају прве Европе код својих сиромашних ~~јужних~~ суседа, у свету једноставно-
 сти, сиромаштво, смрност, замаленошт за мале ствари, то су врата и у боје цар-
 ство и у царство мртве. Дикенс сматра мали свет животнијим, човечнијим, и
 зато богатијим у начинима живота и забава, него ли свет великих хумуртвених кате-
 горија. Јуди вишији класа много су индивидуални, имају свој центар у себи. Ако се и удаје од њега спрено и краткорочно поделе комадић живота с другима, и то
 се враћају опет у свој центар. Мали човек је окренут у јавност и колектив, готов једаре упознаваје, други улази у авантуре, прича себе и слуша туђе приче.
 Човек више категорије види у друштву једноликост, а у себи разноликост. Малом човенку, обратно, улица је школа и позориште, новине и књига. Мали човек има ту-
 тунта и тма познаника и пријатеља, цела улица, цело село. Дикенс је понављао да само у малом свету има непрестано да посматра и учи. Мали човек је пун зна-
 ћа о људима и животу, и мудри или иронични посповички стил, то је стил малог човека. Најдуховитији човек у ПИНИГИОВИЦИМА то је слуга Велер. ~~Слуга Велера~~ је
 он био писац виших категорија, али над је једном приликом имао да каже о милосрђу, односно немилосрђу људском пресудни реч, ставио ју је у усту малог и би-
 родног човека. Кино је несрћним случајем изгубило око и добио у прашну очну душлу вештачко око, уметничку имитацију здравога. Ословио је пријатеља, човека више
 класе: нека погоди које је око лажно. Пријатељ загледа и погоди. "По чему си
 погодио?" — "По томе што је то око ипак лажне." — "Не, знао си ствар." ~~Ниско~~

да заштитимо оног човечјака са колициним у одсуству од времена. — Јаки човек по гледа и погоди. *По чему си погодио?* — *По томе што сам у том ону први пут животу видeo милосрђe*. — духовитост је очигледно Вајлдова, али је карактеристично што је ~~није~~ ставио у уста себи ~~и~~ неком из ~~изнаног~~ друштва.

Кроз сву литературу Дикенсову иде демаркациона линија између богатих и сиромашних, охочих и смртих, човечњих и нечовечњих. Не је непријатељска демаркација — то ћемо још видети — али демаркација. Око демаркације настојију сукоби између два света, и затим и услови измирења, то јест услови живота. По дикенсу, социјолошки гледано, то јесте и остаће вечна демаркациона линија у човечњству. ~~Дикенс~~ сте спровели неку друштвену реформу, ~~која ће бити~~ али су били људи, посисали судбину, почети да се деле на оне који сабирају, и на оне који не могу сабрати. На оне који имају један живот да живе, имања за десет живота и за на оне који један свој живот имају да живе способнију за живот. ~~Четврти~~ што је дикенс по правилу мадима приписује више људскости и једноставне човечности, али страници мањих не бити више хумора на страни великих више комике. Има, наравно, и обрнутих случајева — дикенс је необично поштен референт и необично чист судија. ~~Уз то~~, ~~тако као и~~ кога доје до врло озбиљних моралних криза, дикенс онда веће не прави разлику између великих и малих, чини само разлике индивидуалне и карактерне. Као пример ~~да~~ ће се у личности арло непријатној, арло непријатном претставнику богатих и моћних, ~~који~~ сасвим охокост и сухота срца са хришћанском врлином покажају, додуше после комике у животу и државу мистер Текатони. Он је продавац дечјих играчака, иначе матор/момак, иначе још и бездушен и прек послодавац. Такорећи пред сама ~~вештачко~~ извлачење му невеста, млада и луцка ~~беша~~ и бесан и отрован Текатон побеђе кући, успут упадне у породицу Дирионичи, изврдећа све, највећи пун злоче, стигне кући. У тој злочини додуше једна тачкица је почела да мелаксава. Услед чега? Као којим путем, дикенс је у китејатури својој истицало убеђење своје и великог броја Енглеза: да човек може бити срећан на земаљи. И како је један Енглез, или јехна енглеска породица срећна, онај као зејтин од воде дели од људи који су отровани, али готови да руже и ударају. Но беже од таквог човека ~~неког~~. Ноччу ~~ходију~~ додиривати с њим на целој површини ~~изнаног~~ с тварима својим и његовим са гледишта које је сасвим ~~изнаног~~

Чарлс Дикенс нико врло велики човек, спидео је по дубокој природи својој у мале ауде, и у велики свет. Био је сиромашан и петљао као разни љегови писари, пјесмјери, новинари, учитељици, разносачи целога живота. Од тога невоље је уређивао два забавна листа, са угледном за средњи стапеж и велики свет: ДОМАЋЕ ШТИВО и ШТИВО ПРИКНО ЦЕЛКУ ГОДИНЕ. Као побогу достојевски у сличном случају, и Дикенс је највећим делом сви испуњавао бројеве, и у тај неки прилога иду и његове божићне приче, сваке године по једна. Опазили је публика спамтида божићни број часописа напредно продајао и тако је велики Дикенс спасавао од

Банкротства величина, које је прелиставао стари дикенсове часописе видео је да је сарадња ~~изредником~~ у два праца: једна најжештвенија и проблеми оно друштвеног прогресса, око револуционарних идеја за достојанство човекова живота и реда, око споразума класа, босих законе ~~који су чинили човека~~ који је активан међу суседима и пријатељима, теоријски из правила вере и понажања, то је била специјална романтика дикенсова, потета неколико породичних бродова без крме и једрила ~~домаћији број, али~~ чинили човека ~~који су чинили човека~~ их кроз буру и ~~који су чинили човека~~ доне доведе све у ~~који су чинили човека~~ пристаниште. У тим бродовима, капетани и прости морнари величном средини и величном свету.

живота ради његовог корачања напред до оне мете коју Време зна и види, и која је тамо постављена откада су Бог и Време почели. Столећа мрака, независноста и насиља оила су и промаша; неорођени милиони су страдали, живели и умрли зато да би указали на пут који води напред. Но он покушао да човека врати натраг с тог пута, или да их препречи пут, тај он покушао да задржи моћну машину која ће сметача обалити и усмртити а она сама ће пустити утопику маховитија и силнија." Тог осећајем њему говорио и одговара: "Ја, господине, колико знам, никада то покушао. Ако јесам онда је било случајно, и нећу убудуће тако што покушавати сигуран сам." То је у малом илустровану Дикенса на бојини. Идејски програм, неки занос човечанства, нешто од чега вера у живот порасте, или како је ту пуно илузија, и како се од дикенса до дикенса увек одлаже остварење. Слободи, демократији слободи, дај им дај им реалност. Слободи, човеку дај им дај им у оних оном залупе у оних и осталоима потхрани чисту и храброст и човек обнови свој идеал. Од вишевека се пасатавља и пештварују сасирбови и добри воде.

Да три дикенсове божиње приче које ондедоказе у обзир, нашим ~~човеком~~ не свету бити најпознатија она под насловом ЦВРЧАК НА ОГЊИШТУ. Ту причу прерадену за театар, играли су Художественици из Москве, а затим је испретана и од наших глумаца. Њени свет заступају је у тој причи двеје породице, а ~~од~~ богати свет у мистер Текатону, кога већ познајемо. У једној од оних двеју кула имамо свет ведар, у другој свет суморан. Пирибингијеви су срећни. И млада, као зеверица аива и весела жена удали се додуше за постаријег мужа, али они се више, имају малог сина, и узајамно негују живот пун добрих намера и пријатних изненада. Пирибинги, грмља од човека, по процесији једак стихизоване кирилица, који у својим лепим двоногицама са криљима и запрегом од једног добра и добро негованог кова, превози само мање сандуке и цинију робу. Превеће, ~~да~~ жена једнако истрчала и изгледа га, ^{симфонију} кад он узима пса Бонсера, ветра и ширине кога стигне, некад покисао некад пун снега, онда породичним ~~од~~ милоштима нема краја. Пирибингијеви лети по кући, а он њене усмене новине, прича о путу о људима и стварима. За њих двоје и бебу има још једно створење у кући. Једно од оних које он ~~Бота~~ Станковић можда ставио међу људе, код дикенса је то ~~која~~ гримаса на људском животу, чудно биће које је под неком ~~која~~ маном да би ои оиљо и комично и тужно, и стављало на пробу срца и стрпљења

правих људи. Девојчица, дадића, сваки час түнне бебину главу о неки предмет; другим речма, трапава је. Ќој има сличај да скоро на сваку реч додаје имени настави за мноштину. Али Пиробинглови је држе и воде. Нали свет не пребија сувиши орао шта над главом, и мали свет има ~~малочну~~ радозналост ~~у~~ за сваког човека; шта не бити од те чудније девојице? друга породица, то су Келиби. Ако је код Пиробинглових сасе ~~задовољено~~ сајдино с гаранцијом, као и домаћинов кирилизун, то Келибових је сасе ~~заправо~~ и трошно. Од четири члана породице двоје је мајка мртва, син отишао у Јужну Америку и нема вести о њему. Отац је жив, али је слепа. Али и код Пиробинглових и код Келибових царчак царки на огњишту, знак топлих огњишта и милостивих људи. Код Келибових ~~извештај~~ та се мала музика, због тишине не непрестано чује. Отац ћерка праве играчке за текатонову радију. Отац, са много маште и вештине, ради главне послове ћерка лепи и плаче. Вредни су као пчелице, али су ипак врло сиромашни. У малом кућицук маховом сасе је ~~спрема~~ оскудно и абово, тако да је отац једном уздахнуо и себи и помислио да је и боље што је ~~Берта~~ слепа. Па га је та мисао пренела у одлуку да почне врати ћерку: видови су у лепим бојама, слике фине, судови нови, он, отац, лепо обучен, нарочито му је леп зимски капут, али сто зима није јака. А што се текатон понекад издире ~~навија~~, треба разумети: млад је леп, богат и прави се вакан. Иначе је душа од човека, добро их плаћа, понекад донесе или поше доbro јело, ~~и~~ пореклом од Пиробинглових је добро јеко, наравно. Берта слуша, заручени се, саша. Вера отац ју, подјело ће почети и она да вара оца; отац не слути да је она збносно заподела доброг и лепог текатона... Ето Дикенс на Божић: може ли бити дубље и заплетеније, а уједно финије трагедије од једног тужног сна који је осуђен на јави. У ту љусав уосталом наброј удари првог грома: мистер текатон се жени узима младу мис ~~Мај~~ ^{Веру} је зелео Бертић брат, и која је њега чекала, и не мистер текатона. Страдање ~~Бертића~~ и за себе и за брата, узрокују њену тајну. Тада отац девојчине и Пиробингловица реше да и они ~~Берти~~ открију тајну: да је текатон и без душе и без милости и без младости и лепоте. Берта падне у несвест... ~~Али~~ Божић иде, туђе, ^и неко надава међу људима да има и виших силе и да сасе може окренuti на боље. Крај приче донекле и знамо:

Текатоново кајање и очомечење. Још се и млади Келиј братио и мис Мег није узео узадуд чекања. Берта је пресрећна; Текатон се неће оженити, а његову матерост и ружноћу она никада неће видети. Удариш сви у весеље. Кад је дошла торта, настало је урнебес. Кад је стигао и преображен мргуд Текатон зграбише га све руке да игра. У скокашу ко зна кад ћи био крај да наједаред не спазише нешто неочекивано. Берта се ~~засмејала~~ диме, тако и тешко као витка једрилица без једара и крме, руке раскирила да скополи нађе простор — замага и она сама ~~засмејала~~ оди чуши у ритмичном махају, озарена лица срећна. Вожић јој је ~~жеље~~ испунио, и даје једну врховну: мистер Текатон ће им бити гост на Вожић докле год су ~~живи~~ живи. Сам је то казао... Тишина. Царчак царчи, Берта нечујно игра, сви је усхићено где ажују. Наједаред мран. Свега нестало. Дикенс седи сам, траја уморне очи од писања, пита се у себи како још многи енглески песници: Do I make or break? — јесам ли будан или спавам. Не, не одиграво се то што сам написао. Ево на поду играчка. Царчак зриче, затра гори. Срећан Вожић снима у Енглеској и по свету; и цените добри људи срећу као што је Бертина, јер такве су све: мајка трагедија, ревизија, и баш зато највећа цена и срећа од неочекивана моћи у свету да се ствари оправи, постају оно што још до тога часа нису сида.

Друга би прича могла бити ВРИЈАЊЕ ЗВОНАР. Изабрали смо је зато што у далекој пројекцији од срга смакодневног реализма има сасвим другачије значење него ~~који~~ претходна прича. Познајемо већ Тобија Тротера, сиротњог разносача писама и пеџуља у оно време кад телефон није постојао, а само његову канцеларију на тротоару пред црквом, кад је нешреће онда у кратима звонаре. Годинама тако он се одружио са звонима, научио њихов језик и тачно зна реч по реч кад њему говоре или о њему некојој каму. То он има јединицу Њерку Мег, која је јаки младог ковача, чија сутра, на дан Нове године, треба да се венчају. Тако се и могло десити да је Мег донека оцу за ручак топло јеко од цреваца. Јело затим, срећа се јавила опет и још пре попоћи која ће да испрати стару годину, јавила се дообра муштерија: Шпанско већник шаље писмо члану Парламента. Тобија, у страхоломовану од члана Парламента, није смео писмо голим прстима да ухвати, него га је покрио кецљом и пун задовољства ударио у добар нас. И ручак га је осмишљао, а и радост што не видети великог господина и можда добити

од њега више од пола века нико му је дао чланак. Код члана Парламента смоје је још господе и Тоби се доста забунио. Преда писмо, и члан Парламента га прочита. па онда стаде Тобија омерати и некако са неког гледишта ценити. А то гледиште је било не оно члана Парламента, него члана друштва са поноситим именом Отац и пријатељ сиротиње. Као такав домаћин узе сиротог Тобија ико строго пропитивати и ~~помагати~~ савете му давати. И, пример: А да ли си средио сме своје обавезе, сма плаћала? Сутра почиње нова година, она мораети на чистом табаку хартије, Бас видиш како је код мене: ту седи мој секретар, ту је чековна књижница а ту каса, и сасе ће још данас сити у реду. Поучи се, имаш да-
неш још времена. Шта кажеш? Че ли ти бар све главно у реду, сви рачуни плаће-
ни? — Војим се, господине, да нису сам сви. — Чак морају бити плаћени. На при-
мер, јеси ли платио стан? — Војим се, господине да нисам платио потпуно а не само
јесам, бринуо сам. — Треба боље да бринеш, то ти кажем ја, отац и пријатељ
сиротиње. — Тоби тужно оборио главу. Ждо му је што није боли и уреднији. И
срвамота га је од господе која слушају а можда нису сви оци и пријатељи сиро-
тиње. А чујем да Јерка твоја ходе да се уда за Ричарда. Може, само чому? Си-
роти су данас сироти ће бити и после тридесет година... Деца, пуно деце ће има-
ти, а деца не вазају, и гледни си, и у кући пакао свађа, можда и туча. Сви
ромах Тоби који је донео радосну честитку оцу сиротиње имао је да саслуша го-
ру редамцију од ове коју смо ми сажели и ублажили; имао је да прими за Нову
годину бездушност једног царисеја и мизантропа. Каквога је цолиер једва у две
^{обје} фигуре састанио. Тоби љури кући утучен, и мисли како она ледена звона са
сасвим друкчије говоре и кад имају што да му замере. Једва се код куће размеж-
недрио: ту је Мег, ту је стара наспомњана, ту је ватра коју је Мег као свака
енглескиња кад дође мио гост још мало потстанка. Уморни Тоби убрзо задрема.
А док је Дикенс живео чим неко задрема, сто га Дикенс да му дошаће сан, при-
јатан или непријатан за засну или за деч. Тобијин сан ^{бдије} онај који смо не-
чули сан ^{бдије} о духу Времена који је тако утешно говорио о напредовању људи.
али било је у сну и злих духова. Један му је казао да погледа кроз прозор с
торња; на ^{Будије} лежи мртав човек. "Већ пре десет година", рече дух. Друга
сника је била још страшнија, други зао дух члан Парламента. Видео је Тоби ^{Будије}

59

своју Мег оронду, у дрочици са болесним дететом у хладној соби. У својевреме онасе поскушно упашала билој речи Оца сиротиње и није се удана за Ричарда. ~~Би~~ Ричард се пропио склизнуо у съанојаке пороке. Једнога дана је дошао бедан до Мег и стао је преклињати да се уда за њега, премеде га у уредан живот и спасе. Мег се смиљавала и ~~и~~ ^{она} сликала, то су ~~последице~~ ^{Када}: они су болесни гледни просјаци... ~~ко~~ ^{ко} сасе што ~~Дикенс~~ кроз сноје протури и ~~приме~~, и овај сак је одводи читаоца у једну петнућу нову реалност, ~~који~~ скоро потпуно заборави на ону реалност из које је кренуо сам. Теби је пао с торња и умро ~~изнад~~. Мег је потпуно пропала у јаду снажке врсте. Тако пошто се Теби пробуди, тамо крај затре, пробуди се и читалац. ~~З~~дана Теби, бис је бешао толико мртав од страха од сна као да се збила стрмкнуо с торња. Читалац се такође сак охладио. Дикенс се ~~изненадио~~ необично ~~ко~~ ^{у време} мојно умео играти судоине ~~изненадио~~ око Божића кад је се сање на витлејенске добађаја пребацује ~~изненадио~~. Теби су ~~изненадио~~ помешани с бајком ~~изненадио~~ ^{изненадио}. Теби покушава да ћерки исприча ужасе које је у сну видео; а она, икада здрава, не да му да говори, и вели да је то сме последица зарева после оног доброг и издашног ручка. Сутра је садба, и не треба сад мислити на руше ствари, треба бити срећан... ~~који~~ сака дикенсова божићна прича то је Енглеска. Енглези су народ који ~~који~~ моли ~~извоничне~~ среће ~~који~~ приватну, личну, и још од свију скријену срећу, срећницу чакар као макомо зиро, или сигурну, јер иде са положајем, радијом и стањем у којима ~~који~~ човек живи. Радносач писама има својих срећа, скена де-мојка има својих срећа, ~~извоничне~~ ^{изненадио} Илан Парламента има своју срећу. ~~изненадио~~ је споменути да дикенс који увек ~~изненадио~~ сасе, саку личност својих романа и прича, није ~~изненадио~~ оног фарисеја и мизантропа. Није га казнио, није га поплакао, није му ~~изненадио~~ саси досудио, а он је бешао толико кријао као да је сиротог Тротера сам гурнуо кроз прозор на звонари... Но највиши мишљењу, она дикенсова прича је са гледишта уметности једна од најзанимљивијих. Фантастични део у њој испричан је са вишем реализма и реалистичке могућности и вероватиће него онај заиста реалистички део. Буде њему скоро језико: као код Пирандела, ~~изненадио~~ да није писац радији причу изгубојо смест о стварности и није могао и не може нам никада вишег речија је истина, која од две стварности је стварна. ~~изненадио~~ Како било, ми лично, кад ~~изненадио~~

у причи доле до веселе смаке Мег и Ричарда, ми лично никада никоје могли да будемо весели, иако Дикенс кад удари у веселе смаког читаоца подиже ја ноге да погра и позваниди неку оборину и шаљину. Не, омога пута не. Штаје хтес заправо Дикенс омога ција: да фарисеј имадне право да је живот скротније мизерија, да је Мег бедна жена и најка а Томи Тротер јамно не седи крај матре у прижјатном дремешу после трчава по улицама. Да ли је то хто, или је онј други лак прашање?

Трећа прича се зове СВЕЧАНА ВОЖИЋА ПЕСМА, и премда и у њој има духови и снома, и има одиратан карактер човека ипак је угланим сатицама од дикенсовог хумора у којем се пламе и пева, у којем су срећни и богати и здрави и добри и сејдуши. У овој причи главно лице ће бити тврдица Скруп, мизантроп своје врсте који хоће да иде у лудницу зато што има људи који имају воли и који верују да им је Богић за велико добро у животу ~~заборавио~~ божићну песму у овој причи неће нико немати љоме ће се испунити небеса над Лондоном над ће се о једном Богићу опет оствари кепота да мидри и у живот заљубљени свет самада да иргуда и човекомрса. Једна од најлепших дикенсовах божићних прича, које су сме најлепше... Скруп и Марли то је фирма над једним од оних у Лондону обзорних описа или бирса, у којима не можете никада право да сазнате ко све ради и шта се ради. То су тајне великих трговачких градова и огромним зарадама у малеџничим описима. Марли, племенитији од двојице ортана, умро је већ пре неколико година, али Скрупу, како Дикенс није префарбао име на фирмама. Момда и Скруп као Гоголев Чичиков, знају чео о моћи мртвих душа. Ваде веће је, изузетно хладно и мрачно, али Скруп седи у опису и после три сата и не пуштајући несретног исара који има породицу и детео си кући, у дњема малим собицама слабо код писара сасвим слабо загрејаним, скрипе пера Скрупа и његовог ~~штапира~~ који раде при смртима. Одједавред био је у ту пећину весео глас Скрупец-сестрића. „Срећан Богић и свако доброт! — Хм, одговора Скруп, ~~запитавање~~ — Богић да буде запитавање, ујаче! Не, ви сигурно не мислите тако. — Ниским. Срећан Богић! Тако право имаш ти да будеш срећан! Јакав разлог имаш ти да будеш срећан! — Ех, ако немојмо тако, онда: Тако право имате ви, ујаче, да будете јетки? какав разлог имате ви да будете кисели? Ви сте сар доста богати! — Скруп немајући за тренутак само одговор, понови: Хм, ~~запитавање~~ — Немојте бити тако аути,

— А шта друго могу бити кад живим у свету куда! Срећан Божић! —
Шта је Божић за тебе друго него време кад треба да плашаш рачуне, а немаш но-
маца, време кад ћеш утврдити да си годину дана старији, а ни један час богатији.
Да могу радити што хоћу, скаки идиот што ту трчка са Срећаном Божићем на уснама,
куниш си се у свом рођеном пудингу, и био бы сахрањен са коцем од болићнег дрвећа
тако кроз срце прободеним. Бих тако радио, мере ми! — Ујаче! — завали сестрић.
Сестрићу! — отегне Скруцић. — Ти држи Божић како ти хоћеш, а мене прости да га држиш
драми како ја хоћу. — Депо држите га како хоћете, али ето ви га никако не држите! —
и па онда га просто не држим. Много си добра видео и ти од Божића и много
добра ћеш још видети.. Иначе, језичан си доста, могао бы у Парламент. — Немојте
се ћутити, ујаче. Нела, извонте, добирте нам сутрашња ручак. — На ручак... А за-
што си се женио? — Зато што сам се запубоко. — Зато што си се запубоко! Збогом! —
Али ви, ујаче, нисте долазили ни док се најавио! — Вам то сад може бити раз-
лог за одвијање! — Збогом! — Ја, ујаче, ништа не желим и ништа не тражим од љуби-
те, зашто данке не бисмо били пријатели. — Збогом! — Као ми је од срца што сте
тако отсечки. Учинио сам покушај да вас позвем у част Божића. И што се мене
тиче, ја ћу сачувати у себи његово расположење увек, увек. Данас, срећан Божић,
ујаче! — Збогом! — И срећна вам Нова година! — Збогом! — У пролазу, млади човек се
се срдачно поздравља с писарем за Божић. Чујши да тамо у другом сопчету опет
Срећан Божић! — Срећан Божић! — Скруцић промрмљава за себе. Ево га још један
што прича о срећном Божићу, мој писар, а има съега петнаест пудинга на
недељу и има жену и децу. Но ја ћу забиљасти у пудницу! — Писар се можда надао
да ће са сестрићем и он бити пуштен да иде кући. Тишина. Ујачи човек дохнати
опет хартије. А стан му је далеко и напољу ујасно време. Ево како дикенс
описује време те вадије месеци: "Небутиш се магла и помрчина згуснула тако да су
људи на улицама ходали испружајући руке и ноге испред себе. Или су спрезно ко-
рачали испред запреге, да би комк остали на путу." Стара црквена тора, чије је
време виено имало обичај да извијује за Скруцићем кроз готски прозор у зиду, било
је потпуно нујидано. Ујач је откуцавао часове и четврти негде у обласцима, а
после извијања продукашко се још архтаво треперене као да цаонишу зуби у смра-
нутој глави. Хајднећа је постаяла жена. У главној улици неколико радника су

опрњавали гасне цеви, ~~напомиди~~ затру у манганима и ту се скупила множина људи
 и деца да греју руке и да ~~химикају~~ очима од усхићења пред разбукта-
 лом затром. Сламинска ~~нађеље~~ воде, остављена по страни, намрштено се смрзувала
 и претварала у мизантропски лед. Светлост ~~израз~~^{из разних}, где су границице са црвеним
 бобама пузкараде у топлини од ~~израз~~ кампи по изозима, светлост та бацала је
 на бледа лица продавника првомајстор одблесак. Трговине са закланом животном и са-
 кадиције изгледале су сјајно: просто једна раскош и парада, с којом је тешко се
 спојити ~~извратни~~ принцип цркве и предаваша. Дорд Шер у својој огромној
 Општинској кући, издавао је наређења педесеторици кувара и настојника куће да
 се Вожић спреми како лично домаћинству лондонског Дорда Шера, чак и малки кројач
 који је у прошлам ~~пинедељак~~ кашљен са чет зилинга због пијанства, и он је мешао
 сутрашњи пудинг тамо у свом кућарку а мршава његова жена са бебом поносно је
 изашла да купи говедину... И ето по таквом времену, и упркос толиким домаћим дуж-
 ностима, Скруц се на једните јаде решав да ослободи свога већ смрзнутог писара.
 Претходно му је још, можда и он као члан друштва Отац сиротиње напоменуо да
 не примити плату и за сутрашњи дан и да зато треба прекосутра рангиједа дође.
 Писар орао осамије око ~~изра~~ свога утешитеља и појури правим божијским трком.
~~Испут~~ се бар десет пута претоцијао преко једног ~~изра~~ дејце тошњајке. Писар
 сар са меном и много деце то је ~~сестре~~ сасвим у овој причи, ник не марти! Имају и
 они затру и спремају сутрашњи ручник. Отац је донео мало позрна и мало новаца,
 мајка са комплетним чопором деце отишла је да купи сиротињску печенцу, говедину
 и, а већ је одраније у кући материјах за нешто одважне мали или свечанији
 божијки пудинг из којег ће дизати племен од ~~наши~~ чице запаљеног руја. Док се не
 породише не врати отац не носати и масити "младецног Тиму", ~~зрно~~ у једној руци
 његову штачицу и милујући његове у гњовје утегнуће ноге... Шта је међутим с
 Крујем који се не заштавља с Вожићу? На ~~жили~~ узлових врата у свој самачки и
 суморни стап угледа ~~сестре~~ ник понојног ортика Јарлија. Јарли му је донео
 баш са врстом божијке одлуке: да му спасе душу. Што му је пророковао то не се
 и десити, ~~тако~~ и то им тачно у поново. ~~Било~~ је потиснуто да не пролије слатко-
 саштаве: Прве ноћи ће дух Вожића у промности подити Скруца кроз разне сцене
 у којима ће видети како је ово. Друге ноћи ће му доћи у сан дух садашњег

Вошића, који му је углавном показао кућу његовог писара у коју Скруц никада није увијирко. Сцене су биле лесне, и Скруцу је почело да се ~~заплакава~~ у срцу. Можда је због "малецног Тиме", који се мрло блед и мрло болешњив много радомао Вошићу, и мрло овомано ценио божићни дар у виду намештја које је добијао једно охраслије дете породице. Трећи дух ће бити дух Вошића у будућности. У једној сцени чуо је Скруц потпуно разнодушне и хладне разговоре људи о неком понојнику. Јуди су такорећи ~~бретисла~~ отетали главе од понојника и брисали сваку успомену на њега. Скруц је подрхтавао: он није могао мислити ~~шако~~ јако је то страшно кад човек нема милост љу-ди ~~шако~~ је мртав, кад се игнорује његов живот јако је прошао. На питање Скруца је још је тај понојник, дух, умек нем, само пружи руку и упре прстом у Скруца. Ужас. А мало затим сазна Скруц да је и малецни Тиме мртав. Скруц има осећање страхоте од свести да су неке ствари апсолутно непоправљиве. Од свих тих ужаса Скруц се пробуди. Срећом, сме те ноћи десиле су се једне ноћи, и Скруц ће још тако имати ~~бретисла~~ да сноме писару пошаље курку из једног од оних дневних излога и да ~~пуште~~ друге поклоне и репарације надруга места где се такође задујимо. Врхунач задовољства и божићне радости сине му јест да је ~~малецни~~ Тиме само у сну умро и да ће му моћи бити пријатељ и други отац.

Били смо у једној пријатној екскурсији длане дикенса соме маште у сфери поетских могућности нових реалности и најзад у области морала и чука и извесне дидактике, која је ~~диконсова~~ међутим такође поезија кад је моралист човек величног срца Чарлс Дикенс. ~~Синија~~ Има потребу симтезе и пита: шта стриктно ~~умешни~~ божићне има у дикенсоним скријним ~~приметим~~ причама? Шта је у њима божићна опрема? Нема цркве, нема поносне службе, нема у енглеској прози обликатног клерцизма, свештеника, нема деце, нема ниједна кишетира на ~~сцену~~ празничких аупностима. Чега има? Има Христовог духа милости и вере у љусак, ~~диконсова~~ како људи могу да воде прешника, како се радују што је крај нечијој ~~нечрећи~~, ~~која могу да~~ ~~заборавише~~ ~~која~~ ~~своје~~ ~~и понеад~~ ~~живе~~ од ~~живе~~ Има затим у дикенсоним причама за Божић други ~~вид~~ Христове етика: човек је да да суди, или не да осуди. Дикенс пошто је судио, заплашио посрамљено, опоменуо, љури да каже да није осудио, да су сми живи и здрави, да живот иде даље, и да ће последњу реч над Скруцима и Тенатонима казати они сами — ако се тргују

иначе велики закон равнотеже кад му досади трпети разрвнотежена. ~~није~~ није
 могао да спасе ~~човека~~ да не осуди дикенс је бутао. Најодборније што човек може
 бити, царисеј, самохвалисавац лажни отац сиротиње, да ли је дикенс случајно ом-
 ставио тај комплекс у члану Парајаменту — то је ~~дикенс~~ игнорисао. Има најзад у тим
 причама и један умеренији земаљски морал. Ведрић ~~нарази~~ и хумор спасавају
 људе и земаљски живот. дикенс има у причама и у романима серију типова за из-
 рава ведриће и смеђине, стрпања и добре воље. Најзад све заједно, естетичка фор-
 мулка дикенсове приче била је: стајати и остати између јаве и сна, јер то
 јест, прелазити из једног у друго, јер се то доноси у поезији једнако измеђују-
 и замеђују. Стварност и чудо се на сваком кораку мењају. Гледан са камене уметничке дељине, цео живот је бајка и фасна. Дикенсова болића уметничких
 причама час су сочињни енглески грађани, час ~~популарних~~ ~~популарних~~ пропагандних симба-
 ља. У једној истој причи имамо болићну фантасију, друштвени памфлет револуционарну
 книзу хришћанску легенду. Болићна прича дикенсова потсејала на параболе
 из Светог писма: сама љубав, ~~радостна~~ између час у простој свакидашњим, час у
 чудесном. Ода пастири доносе бригу уз Исусу пеленку и иглачу са анђели
 чувају страшну над штапом и шапљу: Мир, мир, на целој земљи мир, јер си
 на сан ~~у великом~~ ~~и другу.~~ дикенс ~~и то~~ ~~и то~~ ~~и то~~ домаће бе-
 ланство матре! Јака кућа да има ~~и то~~ у камину матру. ~~и то~~ скако срце да племти
 око као енглески камин. Свакако је дикенс песник добре воље међу људима.

Исидора Сабулат